תלמוד ירושלמי · מפרשים · עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי ביצה

רבי ישראל איזנשטיין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי ביצה

רבי ישראל איזנשטיין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עמודי-ירושלים-על-תלמוד-ירושלמי-ביצה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ד 4
הלכה ו 4
הלכה ז 4
הלכה ט 5
הלכה יא 5
פרק ב 5
הלכה א 5
הלכה ח 5
פרק ג 6
הלכה ד 6
פרק ד 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
הלכה ד 8
הלכה ה 9
הלכה ז 9
פרק ה 10
הלכה א 10
הלכה ב 11
הלכה ח 13

פרק א

הלכה א

עגל שנולד ביו"ט כו'. הגע בעצמך כו'. עי' בקרבן העדה מה שפירש והוא פי' רחוק ודחוק. וגם לפי פירושו נשאר הירושלמי בקושיא וגם לשון הגע עצמך לא משמע שיהיה קושיא אולם ראה נא מ"ש הרב המאירי בפי' לביצה (ד"ו) בביאור הירושלמי ויאירו עיניך:

אסורות משום שקץ ואין לוקין עליהן משום נבילה כ' הקה"ע דלא אתי איסור נבילה וחל על איסור שרץ וצ"ע דהא נבילה הוי איסור מוסיף דהא איסור שרץ נפקע אח"כ כשיהיה לו נוצות ואיסור נבילה הוא לעולם אבל נראה הכוונה משום נבילה דאין לוקין דעדיין לאו בשר היא וכמבואר בתהה"א (בית שני שער ד') ולשיטות בעה"ת שסובר שאית בי' משום נבילה צריכין לפרש הירושלמי כמו שפי' הפר"ח ביו"ד (סי' פ"ו ס"ק כ"ב) ועמ"ש עלי' הפרי תואר (סי' ט"ו סק"א) יע"ש:

הלכה ד

מקיש על שובכה ואמר יזכה לי שובכי למחר. עי' בשירי קרבן שהניח בצ"ע ממה שפסק בש"ע (סי' תצ"ז) דאם א"צ אלא לא' לא מהני אם מזמין כל השובך ע"ש ולק"מ דהא אנן לא קיי"ל כהך ירושלמי וכמו שמוכח מדברי התוס' ביצה (ל"ד ב' ד"ה ואומר). וע' שו"ת רדב"ז (ח"ה ס' ש"א קצ"ח) שהאריך להוכיח כן דלא קיי"ל כהך ירושלמי יעו"ש:

הלכה ו

מולח הכא ומולח הכא. הפני משה פי' דקאי אמה שחברייא אמרו בשם רב דמולח חתיכה גדולה אע"פ שאינו יכול לאכול אלא דבר מועט ע"ז אמר ר' אחא שהכי מורה רב דדוקא ע"י הערמה מותר שאומר שאני אוכל מכאן מעט כו' ע"ש וליתא דהפי' בירושלמי שקאי על מליחת העור שמולח הבשר ע"ג העור מכאן מעט ואח"כ מולח מכאן מעט עד שהוא מולח את כל העור כולו וכן פירשו הרי"ף והרא"ש וכ"ה בר"מ ה' יו"ט (פ"ג ה"ד). וע' בחי' הרב המאירי לביצה (די"א ע"א) שהביא יש מפרשים הירושלמי כפי' הפני משה ודחה זה ואמר שאין דבריהם כלום ופי' כמ"ש וע' בשער המלך פ"א מהל' יו"ט ה"ד:

הלכה ז

[כ"י] **תנא ולא את המפתח ב"ה מתירין כו' במפתח של אוכלין**. רוקח סי' רצ"ט:

הלכה ט

מאן דעבד טבאת לא שחק לה מאתמול. ע' מה שפי' הקרבן עדה וביאורו דחוק. והעיקר דצ"ל שחק לה מאתמול וכן ראיתי בא"ז ה' יו"ט (סי' של"ט) שהעתיק כן ומה דאיתא בירושלמי שחק מרק קונדוטין ביו"ט פי' הקה"ע אם שחק מרק של קונדיטין ואין הבנה לזה איך שוחקין מרק. אולם ברור דט"ס וצ"ל שחק טרא קונדוטין היינו כיון דהוא היה עבדא דנשיאה שאל אלה אם מרין שחק קונדוטין וכ"ה בא"ז יע"ש:

[כ"י] **השום והשחליים והחרדל נידוכין כדרכן כו'**. ברוקח סימן ש' הגירסא אין שוחקין בה שום תבלין אבל שוחקין בה שום שחליים וחרדל:

הלכה יא

חיטים שהם מאכל עסיות. כ' השירי קרבן ובבלי הגירסא לעשות מהן לידיות ופרש"י מאכל חיטין וכ"כ הערוך מיהו אם הוא מאכל כל אדם מ"ע דת"ק דאסור עכ"ל. ונעלם ממנו לשון ה"ה (פ"ה מהל' יו"ט ה"ו) שכ' שכיון שרוב התבואות הן עומדין לטחינה אזלינן בתר רובא שהרואה יאמר דהוא מוליך אותם לטחון ע"ש וא"ש ומה שהשיג ע"ד הרא"ש כ' העירו בזה החמד משה והא"ר:

פרק ב

הלכה א

הדא אמרה אע"פ שאין בהם כזית. הב"י הביא בשם הירושלמי דע"ת צריך פת כביצה. ותמה השירי קרבן דאנה מצאו דבר זה וכן הקשה הבינה לעתים (פ"ו ה"ג). ולא ידענא מאי קושיא ע' בא"ז (ה יו"ט סי' שמ"ז) ובמרדכי שכתבו בירושלמי שלפני כתוב ע"ת כך הוא נוטל פת כביצה כו' ע"ש מבואר דכן היתה גירסתם בירושלמי:

תניי היה לו לר"ח הגדול. ע' שירי קרבן מה שתמה על המרדכי ולא ראה שכבר העיר בזה הישו"ש ביצה (פ"ב סי' ח') ע"ש:

הלכה ח

[כ"י] **א"ר אלעזר בר' צדוק פ"א אכל אבא אצל ר"ג כו'**. נ"ב מעשה ר' צדוק בשוגג עמ"ש הרמב"ן במלחמות (רפ"ג דביצה) ובאורי הגר"א א"ח סימן שי"ח (ס"ק א'):

פרק ג

הלכה ד

דמאי מדבריהם וראיית טריפה מדבריהם. כ' השירי קרבן וקשה דלמא שאני דמאי שצריך לעשות מעשה ולהפריש תרומה וגם צריך שיאמר בפירוש נראה כמתקן משא"כ בראיית טריפה כו' ע"ש ולא ידענא מאי קושיא דמ"ש דבדמאי צריך דיבור הוא תימה דאפילו תרומה ודאית נטלת במחשבה כמבואר בגיטין דל"א ובש"ע יו"ד (סי' של"א ס"ח) גם מ"ש דצריך מעשה הנה א"צ רק לציין מקום ועכ"ז אסור. וע' תה"ד (סי' רנ"ד) ולק"מ: **תני אומר הוא אדם לחבירו כו'**. ע' בא"ז ה' עירובין (סי' ק"מ) שכ' בשם רב שמואל בר' נטרונאי דהיה גירסתו בירושלמי הזה בזה"ל אומר אדם לחנוני ישראל תן לי כלה של תבלין אצל טבח ישראל הרגיל אצלו תן לי ירך אצל פטם ישראל הרגיל אצלו תן לי תור או גוזל אצל נתחום ישראל הרגיל אצלו תן לי ככר אצל חנוני ישראל הרגיל אצלו תן לי נ' אגוזים ועשרה ביצים עכ"ל היתה נוסחתו בשינוי ממה שלפנינו:

פרק ד

הלכה א

מוקצה שיבש אסור ליגע בו עמ"ש הקה"ע. ובא"ז (ה' יו"ט סי' שנ"ט) כ' ונראה בעיני דקא משמע לן אף על פי שיבש שאין בו ממשות אפילו הכי לא פקע מיניה איסור מוקצה ואסור ליגע בו דקאמר נראה בעיני דלאו ליגע דוקא קאמר אלא כלומר אסור ליגע בו ולטלטלו. ומוכח מזה דהא"ז סובר דמוקצה אינו אסור בנגיעה רק בטילטול וע' בא"ז ה' שבת (סי' ל"ג) וצ"ע מזה על מ"ש המ"א (סי' תקי"ב סק"ב) ע"ש ולא ידעתי אמאי לא פי' הא"ז כפשוטו דאע"פ שיבש ואינו מוקצה וכמו דאיתא בש"ס דילן ביצה (כ"ו ב') והאמר רב כהנא מוקצה שיבש כו' וכ"ה בש"ס הזה (בפ"א ה"ג) מאן דאמר אסור נעשה כמוקצה שיבש כו'. ועמ"ש הפרמ"ג בפתיחה להי' יו"ט (ח"ב פ"א סי' כ"ד) וצ"ע:

הלכה ב

בשלא נתכוון לעבותה אבל אם נתכוין לעבותה אסור בשלא הותנה אבל אם הותנה מותר. ע' בהג"א פ"ד דביצה שכתב ובשלא נתכוון לעשות שיהיה הכותל עב אם נתכוון לעבותה אסור אבל אם התנה מותר. וראיתי בישועת יעקב בא"ח (סי' תקי"ח סק"ו) שכתב וז"ל ולפי הנראה דכוונתו דהיכא דנעשה בשביל לעבות הדופן בטל לגבי הדופן ויש בו משום סתירת אהל ולי נראה דהא"ז לא כיון לזה רק הטעם משום דאם נתכוון לעבותו הוי מוקצה כמו לבנים ושרגינהו כו' ע"ש באורך. אולם המעיין בא"ז (ח"ב סי'

ש"ס) מבואר דעיקר כוונתו משום סתירת אהל שכתב שם וז"ל מ"ש מסוכה דלא דקא סתר אהלא מן הסמוך לה נמי הא קא סתר אהלא דכיון דבטילה לגבי סכך כל פורתא דשקיל מיני' סתירה היא אמר ר"י אמר שמואל מן הסמוך לדפנות קנים שהקימם סביב הדפנות כיון דלא נארגו עם הדופן לא בטלי לגבי דופן ואינו דומה לסמוך לסכך שהסכך אינו ארוג כו' ואפילו סמוך לדפנות אם נתכוון לעבותה שיהא הכותל עב אסור כדאמרינן בירושלמי שמואל אמר כו' וליכא למימר דשמואל דירוש' קאי על הסכך דהא שמואל אוקמי למתני' דקתני אלא מן הסמוך לה דהיינו סמוך לדפנות ועלה קאמר בירושלמי שאם נתכוון לעבותה הו"ל כאלו ארוג בדופן ואסור ואם התנה מעיו"ט ליטול ביו"ט מעבות דופן מותר עכ"ל מבואר להדיא מזה דסובר דכיון דנתכוון לעבותה הו"ל כארוג והוי סתירת אהל ולא כהישועת יעקב. ומזה מבואר דלא כהמראה הפנים שהביא דברי ההג"א וסיים ע"ז ובודאי הא דשמואל דהכא בשלא נתכוון לעבותה לא קאי אלא על הסכך שהרי זה האומר בפני שמואל בטפילה לה היא כאוקימתא אחריתא וכהאי דשמואל גופי' דהתם וכדלעיל והא דשמואל דהכא כרב מנשיא דהתם כו' ע"ש. אולם בא"ז מבואר דלא כותיה ופי' הירושלמי דקאי על הדפנות וס"ל דשמואל דהכא ודש"ס בבלי לא פליגי. וע' חי' המאירי בביצה שהביא הירושלמי הזה וכתב ונ"ל לפי' הרב שבעת העבוי התנה שאם לא איצטרך תהא לעיבוי ואם יצטרך יהיה כעצים המוכנים להיסק ותנאה כי האי מהני ע"ש. וע' בבעל העיטור (בעשרת הדברות ה' סוכה פ"ה) שכתב ירושלמי יש אדם מתנה לסתור אהלים ש"מ שאם מתנה ונפלה מותר. משמע לכאורה מזה שהו"ל הגירסא בירושלמי יש לך אדם כו' בניחותא ולא כמו שהוא לפנינו בתמיה. עכ"פ כיון דמקור דברי ההג"א המה מהא"ז ובא"ז מבואר דהטעם משום אהל ולא משום מוקצה מבואר דכן פי' ג"כ ההג"א ולא כהישועת יעקב:

[כ"י] **פורשין מחצלת ע"ג שיפיף כו' אר"ש בר' ינאי אני לא שמעתי מאבי כו'**. הנה בא"ז הלכות יו"ט סימן שס"ה הביא הירושלמי הזה דפורשין מחצלת כו' אני לא שמעתי כו' תני חבית של טבל כו' מבואר שפירש דהאי לא שמעתי כו' קאי אהאי דינא דמחצלת שאחותו אמרה לו כן משום אביו אולם הפ"מ בירושלמי שבת (פ"ד ה"ב) פי' דקאי אדינא דאח"ז אביצה שנולדה ביו"ט דסומכין לה כלי ויש להכריח דהעיקר כפי' הפ"מ מהא דאיתא בירושלמי שבת (פי"ג ה"ז) ייבא כהדא דאר"ש בי ר' ינאי אני לא שמעתי מאבא אחותי אמרה לי משמו ביצה שנולדה ביו"ט ושם לא הזכיר כלל דין דמחצלת מוכח דהפי' הוא כהפ"מ ולא כהא"ז:

ובלבד מן המפוזרין שבקרפף כתב השירי קרבן וז"ל ק"ק כיוו דאמר הלכה כדברי כמחמיר ממילא ידעינן דכר' נתן ס"ל כו' ע"ש. אולם ראיתי בא"ז (ה' יו"ט סי' ש"ס) שהעתיק דברי הירושלמי רב ירמיה ר' חנינא מטובא בשם רב הלכה כמ"ד מן המפוזרין שבקרפף ע"ש ולא גרס כדברי המחמיר וא"ש אבל יש שם אויר כו' אמר ר' נסא ויאות כו'. ע' בקרבן העדה שפי' בזה ב' פירושים והמה דחוקים. ומצאתי בתמים דעים (סי' רמ"א) שהביא הירושל' הזה וכ' וז"ל כלומר כשם שזה מותר לשמור את העין כך מותר לכבות את הבקעת שלא יתעשנו העינים עד כאן לשונו. וצריך עיון קצת איך יפרש הך כאן לשימור כאן לרפואה שמסיים בירושלמי ונראה דרבי מונא דוחה דאינו ראיה דהתם הוא לרפואה שכבר הוא חושש בעיניו לכך מותר מה שאין כן כאן דהוא רק לשימור פן יתעשנו העינים ואינו ודאי לכן יש לומר דאסור ואתי שפיר כוונת הירושלמי:

[כ"י] **מצדתא הוויין פריסין כו' וכ' הקה"ע אא"כ שחשבו עליהן מע"ש כו'**. והוא תמוה דהא נראה שהמעשה הזאת היתה בשבת ורב אמר להם חשבון משמע שציוה להם לחשב בשבת והירושלמי הזה הובא בשבת (פ"ד ה"ב) ושם הובא אח"ז ראשי כלונסות שחישב עליהן מאתמול מותר לטלטלן ומדאמר כאן שחישב בעליהן מאתמול וגבי מצדתא לא אמרו כן חשבון מאתמול מבואר דכאן צוה עליהן לחשב עתה אולם ביאור דברי הירושלמי הוא לפמ"ש המ"א (סי' ש"ח סק"ח) וז"ל ואיתא בירושלמי פ"ה דביצה כשמחשב עליהן לתשמיש מותר לטלטלו אפי' עיקר כונתו מחמה לצל עכ"ל ובודאי דכונתו על הירושלמי הזה ורב ציוה להן שיחשבו שינוחו אותם תחת מראשותיו לישן אף שאין להם צורך בזה רק שיערימו ויחשבו כן ועיקר כונתם הוא מחמה לצל ועכ"ז שרי והמפרשים שם לא הראו מקום הירושלמי ובודאי כונת המ"א הוא על הירושלמי הזה:

הלכה ד

ר' יעקב בר אחא כו' מוחטין את הפתילה ביו"ט. בא"ז ה' יו"ט (סי' שס"א) סיים ע"ז מאי מוחטין א"ר הונא בר שלמיא משמיה דרב עדויי חשיכה. צריך לטלטלו ממקום למקום מותר לטלטלו. ולהוסיף עליו שמן מותר משום שלום ביתו שכל זמן שהנר בבית שלום בבית שנאמר וידעת כו' המדליק לילי יו"ט צריך לברך בא"י אמ"ה אקב"ו להדליק נר של יו"ט עכ"ל ולפנינו חסר כל זה בירושלמי. וזה הנוסחא היתה ג"כ לפני ההגמי"י פ"ה מהל' שבת שכ' שבפ' המביא בירושלמי איתא המדליק כו' וכ' ע"ז בספר קובץ על יד שם. שלא נמצא כן בירושלמי. אולם לפני ההגמי"י היתה הנוסחא כמו שמביא הא"ז. ומ"ש הקובץ על יד שבירושלמי פ' הרואה איתא לברך על נר של שבת ויו"ט. לא נמצא כך לפנינו. אך במרדכי פ' במה מדליקין כו' ובירושלמי פ' הרואה גרסינן המדליק נר של

שבת צריך לברך להדליק נר של שבת וכן ביו"ט של יו"ט וז"ל האי"ז ה' שבת (סי' י"א) ואמרינן בפ' הרואה ירושלמי המדליק נר בלילי יו"ט אומר אקב"ו להדליק נר לכבוד יו"ט וא"צ לומר זמן. בלילי שבת אומר אקב"ו להדליק נר לכבוד שבת ובפ' המביא כדי יין ירושלמי המדליק נר בליל יו"ט כו' עכ"ל. אולם לפנינו ליתא בפ' הרואה וכאן בירושלמי. וכן היתה נוסחות התוס' שבת (כ"ה ב') שכתבו בשם י"א דאין לברך על נר של שבת וכ"כ הרא"ש שם וטוא"ח (סי' רס"ג) וע' בספר הישר לר"ת (סי' תרכ"ב) בתשובתו לר' משולם שדעת ר' משולם היתה שלא לברך על הדלקת הנר דמדוע אינו מאמין לדברי ר' עמרם גאון שכתב שיש לברך מבואר דלא היה בגירסתם בירושלמי בברכות וכאן שיש לברך על הדלקת הנר וכנוסחתינו. ובשו"ת הגאונים הנדפסים בליק (סי' פ"ב) נשאל ר' האי אם יש לברך על הדלקת נר ואם צריך היכן כתובה בתלמוד. והשיב ברכת נר של שבת הלכתא הוא ואע"ג דלא איתאמרה בהדיא כו' ע"ש מבואר ג"כ דלא היה בגירסתו בירושלמי. וע' בתשובת הגאונים חמדה גנוזה (סי' ה') והוא ג"כ בס' הפרדס הגדול בליקוטים (דס"א ע"ד) וע' בספר תורת אביגדור בא"ח (סי' רס"ג ס"ה) שהקשה ע"ד תוס' שבת מדברי המרדכי שהביא הירושלמי. והאריך שמה בדברים דחויים. אולם הברור שלא היה כן בגירסתם:

הלכה ה

הדין סיקורה אסור למיעבד ביומא טבא דהוא מקטע בגומא. ע' בקרבן העדה ובפני משה ודבריהם דחוקים אין מן הצורך לדחותם. ותמהני עליהם שלא ראו דברי הראב"ד ור' ירוחם ההובא בב"י א"ח (סי' תק"ט) שכתב דמבואר בירושלמי דאסור לתפור מולייתא ביו"ט שמא יחתוך החוט וכוון לדברי הירושלמי הללו. וסיקורה הוא מולייתא ובגומא ט"ס וצ"ל בגומא וכ"כ הרב המאירי בחי' לביצה (דל"ב) בביאור הירושלמי הלז. וכ"כ הכלבו (סי' נ"ח) שכ' הדין סקריא אסור למיעבד ביומא טבא דלא יפסק בנימיה פי' סקריא מיליאתיה שקורין קומפינדריה עכ"ל ומהתימה מהפ"מ והקה"ע שנעלם מהם כל זה וגם ההגר"א בביאורי לא"ח לא עמד על זה ע"ש:

הלכה ז

מיחלפא שיטתא דרבנן כו'. ע' בקרבן העדה שפי' ב' פירושים והמה דחוקים ולא ראה בשיטה מקובצת ביצה (ל"ד א') שהביא הירושלמי הזה וכתב וז"ל ונראה שיש שיבוש בגירסא משום דמשמע דהכנה גדולה הוי עומד ואומר זה וזה אני נוטל מרושם וזה אינו. אלא הכי גרסינן התם לית לך חומר בבע"ח כלומר דהתם שאני דכאו"א גוף חלוק לעצמו אבל הכא שהפירות הם גוף א' ובא להכין מקצתו צריך שירשום עכ"ל. וע' בשער המלך

(פ"ב מהלכות יו"ט ה"ה) שהביא מדברי הירושלמי הללו ראיה דלא כההג"א שכתב דאינו מועיל הכנה לכשמזמין מה דאינו צריך ע"ש וזה לפי גירסתו וביאורו בירושלמי וכ"ה גירסת הפר"ח (סי' תצ"ה סק"ד) וכך נראה מתוס' (ביצה ל"ד ב') שהקשו מב"ה אדב"ה וכתבו דשאני הכא דאקצי בידים עכ"ל משמע כגרסתינו. אולם לפי מה שגרס בשיטה מקובצת לא קשה מידי ויש לומר דכן היתה גירסת ההג"א וא"ש:

פרק ה

הלכה א

והא תני על העביט של ענבים כו'. ע' בשירי קרבן שהניח בצ"ע ונ"ל לתרץ זה דהנה בפסקי תוס' (פ' הנודר מן הירק) כ' דהיכא דיהיה לו מתירין בלא זמן לא בטל אף באינו מינו ע"ש. וראיתי במנחת יעקב (כלל ע"ד ס"ק ע"ד) שכ' שלא ידע מנין להם דין זה ע"ש. ונראה שהם הוציאו זה בכדי לתרץ הש"ס ביצה (ל"ט א') דאמרינן שם גבי מים ומלח לעיסה דאינו בטל משום דהוי דשיל"מ והתוס' נתקשו שם דהא הוי אינו מינו יע"ש וע"כ חילקו התוס' בנדרים לתרץ זה דמשום דהוי דשיל"מ ע"י הזמן לכן גם באינו מינו אינו בטל. ולפ"ז י"ל דגם הירושלמי כאן סובר כסברת התוס' דנדרים הנ"ל וא"כ לא קשה קושיות השירי קרבן דהא גם אם יתן כלי של מים לא יבטל דהוי דשיל"מ ע"י הזמן וגם באינו מינו אינו בטל והמ"א כ' דמהני כלי של מים היינו לפי מה דקיי"ל כדברי התוס' בביצה דגם בדשיל"מ ע"י זמן בטל באינו מינו ע"כ כ' דמהני כלי של מים שיבטל בתוכה משא"כ הירושלמי י"ל דסובר כסברת התוס' בנדרים ולק"מ. ובזה י"ל דברי העולת שבת שס"ל שאסור ליתן כלי של מים והפרמ"ג (בא"ח סי' של"ה סק"ד) תמה עליה דהא הוי אינו מינו ולהנ"ל י"ל דהע"ש ס"ל כסברת הפסקי תוס' הנ"ל דהיכא דהוי דשיל"מ ע"י זמן אינו בטל אף באינו מינו וא"ש:

[כ"י] לא אמר אלא לטלטלו הא להציל מצילין הנה באו"ז ה' יו"ט (סי' שס"ה) לא העתיק אלא דר"ש הוא דאמר כבה מותר לטלטלו והדחיה שאח"ז לא העתיק א"כ סובר דרק לר"ש דכבה מותר לטלטלו מותר להציל את שמנו וא"כ לדידן דפסקינן דלא כר"ש אסור להציל גם את השמן וע"כ תמוה לי על ההג"א פ"ה דביצה שכ' בשם הא"ז דנר שכבה מותר להציל את שמנו ובאמת לפ"מ שסיים הא"ז דר"ש הוא א"כ מבואר שסובר להיפוך דאסור להציל שמנו וצ"ע ומזה נראה דאסר הסיום שצייו ג"כ כמו בירושלמי דלא אמר אלא לטלטלו הא להציל מצילין (אמר בנו נחום אליהו לתלמודו ולפי"ז נראה שפי' כמו

שפי' הפ"מ דלא אמר ר"מ אלא דאסור לטלטלו הא להציל מצילין אף לר"מ ולא כמו שפי' הקה"ע דלא אמר קאי אר"ש):

הלכה ב

[כ"י] אסרו אילן יבש מפני אילן לח ברוקח סי' ש"א הנוסחא גזרו אילן יבש מפני אילן לח: **מ"ד נשענין בבריא מ"ד דאין נשענין בתש**. הנה בהג"א פ"ה דביצה איתא ולהשען בבריא מותר כו'. ע' שו"ת מנחת יהודא חא"ח בסופו בהגהותיו על הג"א שם שהביא גירסא ולהשען בכדי מותר בתשמיש אסור כו' ע"ש והביא בשם הישׁ"ש לחלק בין בריא לתש וכ' אפשר דכ"ה הגירסא בהג"ה הנ"ל. ומה דמספקא ליה פשיטא לי דכן הוא הגירסא להג"ה הנ"ל דהא מקור הדברים הוא מהא"ז ומבואר בא"ז (ה' יו"ט סי' שס"ו) שהביא הירושלמי לחלק בין בריא לתש. וראיתי במראה הפנים שכ' כל האי שקלא וטריא ולא ידעתי מדוע דחה דברי הירושלמי מהלכה הלא התם בבבלי מיירי בתשמיש והכא מיירי בלהשען וע' בא"ז שם שאחר שהביא דברי הירושלמי סיים אבל שימש להשתמש באילן או בבהמה אפי' בבריא אסור כההוא דפ' מי שהחשיך כו' ע"ש. וע' ביש"ש (פ"ה דביצה סי' ו') ומ"א (סי' של"ו ס"ק ט"ו) שפסקו כן לחלק בין בריא לתש:

[כ"י] **נשענים ע"ג בהמה**. ברוקח סימן ש"א הגירסא נשענים ע"ג בהמה בשבת ותני אין נשענים כו':

[כ"י] **למען ינוח שורך וחמורך**. עי' במה"פ שכ' ומיהו למדנו מהא תלמודא דבשבת דאיכא שביתת בהמתו אם רוכב על בהמה לאו משום גזירה לחוד עובר דאינו אלא מדרבנן אלא דאיכא נמי לאו משום שביתת בהמתו ולא עוד אלא דעדיפא ממחמר דאע"ג דמסקינן בשבת דקנ"ד דמחמר אף לאו ליכא ביה מ"מ הכא הואיל דהבהמה מצטערת ברכיבתו עובר על שביתת בהמתו עכ"ל ודבריו תמוהים דמ"ש דבמחמר ליכא לאו ליתא דבודאי איכא לאו במחמר רק שאין לוקין עליו וכמבואר בש"ס ורש"י שם בדקנ"ד ע"ב ובשביתת בהמתו להרבה פוסקים ליכא רק עשה כמבואר בתוס' שבת (נ"א ב) אולם יש סוברים דיש גם לאו בשביתת בהמתו עפמ"ג סי' ש"ה במ"ז סק"א אולם לא נהירא שיהיה עדיף שביתת בהמתו ממחמר ומה גם דש"ס דילן לא ס"ל כהירושלמי בדרכיבה איכא משום שביתת בהמתו רק גזירה שמא יחתוך זמורה דברכיבה חי נושא א"ע וראיתי להעיר על הא"ר סי' ש"ה ס"ק כ"ד שכ' עמשׁ"ש בשו"ע דמותר למסור סוס לרועה בשבת וע"ז כ' הא"ר דבשבה"ל מבואר דין זה גבי יו"ט ולא גבי שבת וכ' שם הא"ר וז"ל וכמדומה לי כיון שנשמט בב"י בהעתקתו תיבת ביו"ט וכשחיבר ס' השו"ע חשב דקאי אשבת עכ"ל והוא תמוה דהא הב"י דייק שם דדוקא ברגל ולא בשבת מבואר שגם הב"י הבין

דהך דינא דהשבה"ל הוא רק ברגל ולא בשבת אולם ס"ל להב"י דכ"כ השבה"ל משום דס"ל דברכיבה איכא משום שביתת בהמתו כהירושלמי וע"כ יש חילוק בין שבת ליו"ט משא"כ לדידן דס"ל דליכא ברכיבה משום שביתה וכיון שמוסר אותו לרועה דהרועה לא יעשה בו מלאכה מסתפי מבעה"ב רק יוכל היות דירכב עליו וע"כ אין חילוק בין שבת ליו"ט וע' בחי' המאירי לביצה שגם הוא כ' דלא כהירושלמי דאין ברכיבה משום שביתת בהמתו דחי נושא את עצמו:

[כ"י] רבי הוה מסב לר"ש בריה עיין יוחסין שכ' וקשה כי ר"מ מת קודם ר' יוסי ור' יהודה דר' יהודה לא רצה להניח את סומכוס תלמיד ר"מ לבית המדרש אחר מיתת ר"מ. א"כ איך יהיה בחופת ר"ש ברבי ושמעתי אומרים כי מלאך היה בדמות ר"מ עכ"ל היוחסין. וכתב הסה"ד (אות ר' יהודה הנשיא סימן י"ג) וז"ל אכן התוס' מנחות דף (ק"ד רע"א) כתבו דר' יהודה היה בימי רבי כי אפי' ר"מ דמת קודם ר"מ היה בהלולא דר"ש ברבי עכ"ל התוס' ועכ"ל הסה"ד:

מכות ביו"ט ואין מכות בשבת. ע' בקה"ע ופ"מ מה שפי' ולפ"ז תקשה דהא זה הוי מקולי שבת וחומרי יו"ט ולא הוה כמו אידך דמייתי ותו דהא הטעם דאין מלקין בשבת משום שחייב סקילה וכבר קחשב זה. וע"כ נראה העיקר כמו שראיתי להרב המאירי בחידושיו לביצה (דל"ז) שהעתיק מכות בשבת ואין מכות ביו"ט ופירש דיש חילוק מלאכות בשבת ואיך חילוק מלאכות ביו"ט. ודע דהירוש' הזה איתא ג"כ במגילה (פ"א ה"ו) דמקשה על המשנה דאין בין כו' דהא איכא סקילה ומשני דלא חשיב רק החילוקים שביניהם באוכל נפש. ומזה קשה לי על התוס' מנחות (דל"ב ע"א ד"ה תפילין) שהוכיחו דלא איירי בהמשנה בדברים הכתובים מדלא קחשיב סקילה במשנה אין בין יו"ט לשבת ע"ש והוא מהתימה איך העלימו עיניהם מדברי הירושל' במגילה וכאן ומדתירצו בירושל' דלא קחשיב רק דברים שיש בהם אוכל נפש משמע דס"ל דאפי' דברים הכתובים קחשיב במשנה שלא כדבריהם וצ"ע:

[כ"י] מהו להדליק נר של אבטלה ע' תוס' ביצה (כג א) שהביא הנוסחא בירושלמי מהו להדליק נר של בטלה ביו"ט ר"י אוסר ורבנן שרי וע"ש שכתבו שתלו במחלוקת אי הבערה ללאו יצאתה או לחלק וראיתי במנחת חינוך (סי' רצ"ח) שתמה ע"ז דא"כ ס"ל לר"י דהבערה לחלק יצאתה ובאמת ס"ל לר"י דהבערה ללאו יצאתה כמבואר ביבמות (ו' ב) ובשאר דוכתי ע"ש שהניח בקושיא ולק"מ דהאי ר' יוסי שבירושלמי הוא אמורא ולא תנא וכן ראיתי להרש"ש בהגהותיו לביצה שכתב כן והוא פשוט:

הלכה ח

כהדא גמליאל זוגא אוקריה חד סרקיי כמהין אתא שאל לר' מנא א"ל קבלין בגו מגוריין דידך כו'. פי' הקה"ע בגו בתוך בית מגורך והפני משה פי' קבלן אותן מחמת שהוא שכן שלך. וע' בחי' הרב המאירי לביצה (דכ"ה) שכ' שהיה חושש שבא מחוץ לתחום והיה אסור לו רק לחבירו מותר וע"כ ציוה לו לקבל בשביל השכן שלו ע"ש. ובבעל העיטור בעשרת הדברות (ה' יו"ט מחלוקת ה') כ' ע"ד הירושלמי מגוריין לשוך שכונה ש"מ אפי' בישראל הבא בשבילו מותר ויש מחכמי הדור שפי' הירושלמי קבלם בשביל שכנך כו' אבל למי שנשתלחה אסור כו' ולא מסתברא עכ"ל. ועשו"ת הרשב"א ההובא בב"י סי' תקט"ו שנשאל אם יש לסמוך על בעה"ע דאפילו למי שבא בשבילו מותר והיא דהוא סמך על הירושלמי הזה ושיטת גירסתינו אינו כן ע"ש. וא"כ לפי מה דקיי"ל דאסור לאותו ישראל יש להסכים הירושלמי להלכה ולפרש מגורין עבור השכן שלו ואתייא כהלכתא. וע' בב"י שם שהביא בשם הרוקח כמהין ופטריות שהביא עכו"ם לישראל אסורין. וכ' הב"י דנ"ל דאצטריך לאשמועינן דלא נימא דאינם חשובים מחובר לקרקע מאחר שגדלים על העצים ע"ש. וקשה לי למה לא הביא הב"י סיוע לדברי הרוקח מהירושלמי הזה שהביא לו כמהין וא"ל קבלין כו' מוכח דבלאו הכי כמהין אסור: